

Наташа Стојановић
асистент-приправник

НАСЛЕЂИВАЊЕ ГРАЂАНСКИХ СРОДНИКА У ПРАВУ САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Наслеђивање сродника по усвојењу треба посматрати кроз призму облика усвојења које познаје одређени правни поредак.

Важећи прописи у нашем праву уређују како потпуно, тако и непотпуно усвојење.

Потпуно усвојење (*adoptio plena*) "производи" другачије наследно-правне последице, у односу на непотпуно усвојење (*adoptio minus plena*). Стога ћемо у наставку рада изложити наслеђивање грађанских сродника из потпуног усвојења и непотпуног усвојења, у нашем праву данас.

I Наслеђивање грађанских сродника из потпуног усвојења

Потпуним усвојењем заснива се грађанско сродство, као трајна и нераскидива веза, између усвојеника, његових потомака, усвојилаца и сродника усвојилаца. Из грађанско сродничких односа настају права и дужности која по закону постоје између родитеља, деце и других сродника. Заснивањем потпуног усвојења прекидају се све правне везе између адоптата, његових биолошких родитеља и осталих крвних сродника. Крвно сродничка веза не престаје једино кад се у улози једног од усвојиоца јавља супруг родитеља детета које се усваја. Само у овом случају постоје паралелно крвно сроднички однос и грађанско сроднички однос. Република Србија¹ и Република Црна Гора² у својим законима који уређују материју усвојења³ посебан значај дају потпуном усвојењу⁴.

¹ За Републику Србију то је Закон о браку и породичним односима, Сл. гласник, 22/80, 24/84, 11/88, 22/93, 25/93, 35/94.

² За Републику Црну Гору то је Породични закон, Сл. лист 7/89.

³ Види: чл. 188-199. Закона о браку и породичним односима Републике Србије и чл. 115-17., као и чл. 125-141 Породичног закона Републике Црне Горе.

Усвојеник из потпуног усвојења правно излази из своје биолошке породице, интегрише се у породицу усвојилаца и добија наследно правни положај биолошког потомка усвојилаца. Када наслеђује усвојиоце налази се у првом законском наследном реду са природним потомцима усвојилаца (ако постоје), другим усвојеницима из потпуног усвојења, усвојеницима из непотпуног усвојења са ширим дејством и надживелим супругом. Заоставштина се дели на једнаке делове између првостепених биолошких потомака надживелог супруга и усвојеника из потпуног и непотпуног усвојења са ширим дејством. Могуће је да применом права представљања, уколико усвојеник из потпуног усвојења не може или не жели да остане универзални сукцесор усвојилаца, његови потомци добију онај део заоставштине који би да може и да хоће наследио усвојеник из потпуног усвојења, (*ex adoptivo natus adoptivi locum obtinet*)⁵.

Усвојеник из потпуног усвојења наслеђује усвојиоце, али и њихове сроднике, О томе проф. др Михајло Митић каже: "да иако усвојиочеви сродници нису учествовали у заснивању усвојења и који као такви нису могли да утичу на природу и карактер правног акта који је закључен, то не умањује наследно правни положај усвојеника према крвним сродницима усвојилаца. Под тим истим захтевима, могла би се ставити примедба да та лица о чијој је заоставштини реч, нису учествовала ни у склапању брака усвојилаца, нити у програмирању његове породице па се ипак деца рођена у том браку са несумњивим правом појављују као њихови законски наследници"⁶.

Усвојеник је и нужни наследник усвојилаца и његових сродника. Он се налази у првом нужном наследном реду заједно са природним потомцима усвојилаца (ако постоје), усвојеницима из потпуног и непотпуног усвојења са ширим дејством и надживелим супругом. Његов нужни део је део обрачунске

⁴ Треба приметити да иако потпуно усвојење представља значајну новину у законодавству једне и друге Републике, овај облик усвојења, заправо, потиче из припремљене реформе савезног Закона о усвојењу из 1969. године, када је овај породично-правни институт добио велику подршку.

⁵ *Iulianus - D. 1, 7, 27.* наведено према Д. Стојчевић - А. Ромац, *Dicta et regulae iuris*, Београд, 1984., стр. 195.

⁶ М. Митић, *Наследно-правне последице усвојења у упоредном праву*, Архив за правне и друштвене науке, 1/72., стр. 85. Супротно мишљење има О. Антић у свом чланку *Наследноправне последице усвојења*, *Анали Правног факултета у Београду*, 1-2/77., стр. 166.

вредности заоставштине и половина од законског наследног дела. Усвојилац из потпуног усвојења и његови сродници (у правој усходној и нисходној линији и побочној линији), су законски наследници усвојеника и његових потомака.

У случају смрти усвојеника из потпуног усвојења, његови наследници на основу закона су потомци (како крвни, тако и грађански) и надживели супруг, ако их има, ако они не постоје, наследници усвојеника су усвојиоци и сродници усвојилаца. Дакле, аналогно биолошким родитељима, наслеђују тек ако нема усвојеник својих потомака и налазе се у другом законском наследном реду.

Усвојиоци и њихови сродници су нужни наследници усвојеника и то само ако усвојеник нема потомке - нужне наследнике, који би по правилима законског наслеђивања били први позвани на наслеђе. Усвојиоци се налазе у другом нужном наследном реду (аналогно биолошким родитељима) и њихов нужни део износи једну трећину од законског наследног дела. Грађански сродници, браћа и сестре (као нужни наследници другог нужног наследног реда), деде и бабе (као нужни наследници трећег нужног наследног реда) и остали преци⁷ умрлог усвојеника из потпуног усвојења могу бити нужни наследници, само ако су трајно неспособни за привређивање и ако немају нужних средстава за живот.

Заснивањем потпуног усвојења, биолошки родитељи и остали крвни сродници губе право да по закону наслеђују усвојеника и његове потомке. Правно, они се више не налазе у сродству, те и не могу имати право наслеђа према заоставштини усвојеника.

Усвојеник прекидајући све правне односе са својим крвним сродницима, такође, не може бити њихов законски наследник.

Закон о наслеђивању Србије из 1974. године⁸ и Закон о наслеђивању Црне горе из 1975. године⁹ не садрже ни једну одредбу о наследно правним дејствима потпуног усвојења. То је и оправдано, јер су ови законски текстови настали пре 1976. године (када је донет Закон о усвојењу Србије, којим је уређено потпуно усвојење), односно пре 1977. године (када је донет Закон о усвојењу Црне Горе, који уређује потпуно усвојење).

⁷ Само по Закону о наслеђивању Србије из 1995. године.

⁸ Сл. гласник, 52/74.

Сл. лист, 4/76.

Међутим, извршене измене и допуне Закона о наслеђивању Србије¹⁰ и Закон о наслеђивању Црне Горе¹¹ о томе ништа не говоре, а требало је ради усклађивања са новинама у материји усвојења да нађу своје место и одредбе о наследно правном положају грађанских сродника из потпуног усвојења.

Такав пропуст законодавац Србије исправља Законом о наслеђивању из 1995. године¹². Наиме, чл. 34. новог Закона о наслеђивању Србије јасно и одређено, узимајући за полазну основу ставове изнете у теорији о наследно-правним последицама потпуног усвојења, уређује наследно правни положај усвојеника из потпуног усвојења. Такође, чл. 37. новог Закона о наслеђивању Србије одређује (само једном реченицом, што је по нашем мишљењу довољно), наследно правни аспект потпуног усвојења у односу на усвојиоце.

II Наслеђивање грађанских сродника из непотпуног усвојења

Непотпуним усвојењем се заснива грађанско сродство између усвојиоца, усвојеника и потомака усвојеника. Непотпуно усвојење¹³ заснива права и дужности која по закону постоје између родитеља и деце, уколико се породичним законодавством не предвиђају одређена одступања. Непотпуним усвојењем се не заснива грађанско сроднички однос између усвојеника, усвојичевих сродника и супруга (осим ако се и он не појављује у улози усвојиоца), усвојиоца. Између усвојеника и његових крвних сродника не престају права и дужности, иако је засновано непотпуно усвојење¹⁴.

¹⁰ Сл. гласник, 1/80, 25/82, 48/88.

¹¹ Сл. лист, 22/78, 34/86.

¹² Сл. гласник, 46/95. Овај Закон ступа на снагу 4.5.1996. године.

¹³ Треба приметити да Закон о браку и породичним односима Републике Србије, за разлику од Породичног закона Републике Црне Горе, не употребљава термин "непотпуно усвојење", за овај облик усвојења, већ користи израз "усвојење". Такође, законодавци једне и друге Републике не оперишу терминима непотпуно усвојење са ширим дејством и непотпуно усвојење са ужим дејством. Ове термине створила је правна теорија, полазећи од разлика (презиме и наследна права), код једног и другог облика усвојења.

¹⁴ Види: чл. 174. Закона о браку и породичним односима Републике Србије.

На наследно правном плану, правни положај адоптивних сродника из непотпуног усвојења је различит зависно од тога да ли је склопљено непотпуно усвојење са ширим дејством или непотпуно усвојење са ужим дејством.

1. Наследно правни положај адоптивних сродника из непотпуног усвојења са ширим дејством

Наследна права усвојеника. Скапањем непотпуног усвојења са ширим дејством, усвојеник и његови потомци стичу наследно право према усвојиоцу (не мора у уговору о усвојењу наследно право усвојеника да буде изричито предвиђено), исто као и усвојичева биолошка деца и други његови потомци. Усвојеник, као наследник усвојиоца, налази се у првом законском наследном реду заједно са природним потомцима усвојиоца, другим усвојеницима из непотпуног усвојења са ширим дејством, усвојеницима из потпуног усвојења и надживелим супругом. Усвојеник из непотпуног усвојења са ширим дејством не наслеђује супруга усвојиоца, сроднике у правој усходној и нисходној линији и побочне сроднике усвојиоца.

Усвојеник из непотпуног усвојења са ширим дејством је нужни наследник усвојиоца. Он се налази у првом нужном наследном реду и његов нужни део је део обрачунске вредности заоставштине и половина од законског наследног дела.

Из садржине чл. 20. закона о наслеђивању Србије из 1974. године не може се закључити да ли сви потомци усвојеника, како природни, тако и грађански, могу да наследе усвојиоца. Ако се пође од претпоставке да усвојеник и његови биолошки потомци са заснованим усвојењем не губе право наслеђа према биолошким родитељима и осталим крвним сродницима, ситуација је потпуно чиста за однос усвојеникових природних потомака и усвојиоца у погледу наслеђивања, јер они ако већ наслеђују природне родитеље усвојеника, нема сметњи да и усвојеникови природни потомци наследе усвојиоца. И у овом случају са биолошким потомцима треба изједначити усвојенике из потпуног усвојења и њихово потомство. Међутим, ситуација је сасвим другачија са грађанским потомцима из непотпуног усвојења. Усвојеников усвојеник не би могао да наследи најближег усвојичевог природног сродника (оца или мајку усвојеника). "Ако ствар тако стоји (а несумњиво да стоји), онда је сасвим јасно да он (усвојеников усвојеник из непотпуног усвојења), не може наследити усвојениковог усвојиоца. Ако, дакле, усвојеников првостепени грађански потомак не може

наследити усвојениковог првостепеног грађанског претка, онда то тим пре важи за даље усвојеникове грађанске потомке¹⁵, (начело аутономности сваког заснованог усвојења).

Нови Закон о наслеђивању Србије јасно одређује, отклањајући било какву могућност различитог тумачења, да само биолошки потомци усвојеника, као и његови усвојеници из потпуног усвојења са својим потомством могу наслеђивати усвојиоца из непотпуног усвојења.

Због дуализма у правном статусу усвојеника из непотпуног усвојења, усвојеник и његови потомци остају наследници својих крвних сродника и ту засновано непотпуно усвојење ништа не мења. Крвни сродници усвојеника задржавају право да наследе усвојеника.

Наследна права усвојилаца. За разлику од савезног Закона о наслеђивању из 1955. године који није омогућавао усвојиоцу из непотпуног усвојења да наслеђује усвојеника, републички прописи о наслеђивању садрже такву одредбу, али је наследно правни положај усвојиоца у важећем Закону о наслеђивању Црне Горе другачије уређен, у односу на оно решење које даје Закон о наслеђивању Србије из 1974. године.

По Закону о наслеђивању Црне Горе, заснивањем непотпуног усвојења са ширим дејством, усвојилац стиче право да наследи усвојеника и његов део једнак је наследном делу одговарајућег биолошког претка. Дакле, Закон о наслеђивању Црне Горе прихвата концепцију наследно правног реципроцитета у наслеђивању усвојиоца и усвојеника.

Закон о наслеђивању Србије из 1974. године не полази од концепције наследно правног реципроцитета, већ усвојилац стиче наследно право према усвојенику ако су испуњена два кумулативно постављена услова: „ако нема нужних средстава за живот и уколико за то постоје важни разлози“. Од ових услова (и само од њих, а не и од чињенице да ли усвојеник има или нема наследно право према усвојиоцу), зависи да ли ће усвојилац стећи право да наследи усвојеника. При оцењивању постојања важних разлога суд ће узети у обзир све околности случаја, а нарочито имовинске прилике и способност за привређивање усвојиоца, (чл. 20. ст. 3. Закона о наслеђивању Србије из 1974. године)¹⁶.

¹⁵ М. Курдулија, Наследно право у пракси, Београд, 1975., стр. 125.

¹⁶ Недостатак нужних средстава за живот и постојање важних разлога су услови од којих зависи да ли ће усвојилац наследити усвојеника. Важни разлози се од стране законодавца ближе одређују имовинским приликама усвојиоца, што представља „својеврсно кретање у круг“.

Закон о наслеђивању Србије из 1974. године (чл. 20. ст. 3.) не прецизира да ли усвојилац треба да тражи признање наследног права према усвојенику, ако су испуњени услови или о томе суд одлучује *ex officio*. Пре би се могло закључити да се законодавац, ако су испуњени услови предвиђени поменути чланом, определио за ово друго решење.

Ако су испуњени услови које Закон о наслеђивању Србије из 1974. године у свом чл. 20. предвиђа за усвојиоца, он стиче право да наследи усвојеника и његов наследни део једнак је наследном делу одговарајућег усвојениковог природног претка. Из целокупне садржине поменутог члана не може се извести закључак да испуњењем услова предвиђених у Закону, усвојилац постаје наследник усвојеника и искључује из права наслеђа родитеље¹⁷. Напротив, прихватљивије је да и родитељи и усвојилац (уз испуњење законом постављених услова), наслеђују усвојеника, јер правне везе између усвојеника и крвних сродника нису прекинуте, већ постоје упоредо са заоснованим односима и везама између усвојиоца и усвојеника.

Нови Закон о наслеђивању Србије уноси чл. 38. новину¹⁸ у наследно-правни положај усвојиоца из непотпуног усвојења. Наиме, поменути члан у свом првом ставу одређује да усвојилац и његови сродници не наслеђују усвојеника. У другом ставу истог члана долази до извесне корекције првог става и дозвољава се усвојиоцу да наследи усвојеника "изузетно, ако усвојилац нема нужних средстава за живот, а усвојеник нема наследника из првог наследног реда". У наставку овог члана се прецизира могућност остварења наследног права усвојиоца према усвојенику, тако што се одређује да "усвојилац може у року од једне године од смрти усвојеника захтевати¹⁹ доживотно уживање (дакле, не својину), на делу заоставштине ако при усвојењу нису била искључена усвојеникова наследна права", (доследно поштовање принципа наследно правног реципроцитета, за разлику од Закона о наслеђивању из 1974. године). Да ли ће бити признато право усвојиоцу на доживотно

Ваљда у имовинске прилике усвојиоца улази и недостатак нужних средстава за живот.

¹⁷ Ово мишљење заступају: Б. Благојевић - О. Антић, Наследно право, Београд, 1991., стр.153.; М. Јанковић, Коментар Закона о браку и породичним односима, Београд, 1981., стр. 142.

¹⁸ Заправо, ово решење, садржано у новом Закону о наслеђивању Републике Србије, не може се сматрати потпуно новим. Оно умногоме подсећа на решење које је било предвиђено Законом о наслеђивању Војводине (чл. 22. ст. 2.).

¹⁹ Дакле, о томе суд не одлучује по службеној дужности.

уживање дела заоставштине, суд одлучује узимајући у обзир дужину трајања усвојења, обим усвојеникових наследних права, вредност заоставштине и имовно стање наследника позваних на наслеђе". Сматрамо да је решење које даје нови Закон о наслеђивању Србије у погледу наследно-правног положаја усвојиоца из непотпуног усвојења више одговара природи грађанско сродничких односа који постоје између адоптата и адоптанта из непотпуног усвојења. Овим решењем се, са једне стране, штите интереси усвојеника, али и интереси његових биолошких предака, а са друге стране, обезбеђује се довољан степен заштите интереса усвојиоца из непотпуног усвојења. Нови Закон о наслеђивању Србије, у циљу спречавања спорних случајева, прецизира да право на наслеђивање усвојиоца према усвојенику није преносиво на наследнике усвојиоца, ако усвојилац умре пре остварења свог права.

2. Наследно правни положај адоптивних сродника из непотпуног усвојења са ужим дејством

Наследна права усвојеника. Склапањем непотпуног усвојења са ужим дејством, наследна права усвојеника и његових потомака према усвојиоцу се ограничавају или сасвим искључују. Ограничење²⁰ или искључење, као најдрастичнији облик одступања од редовног законског наслеђивања, мора у уговору о усвојењу бити изричито предвиђено. Међутим, да би једна оваква клаузула уговора о усвојењу производила дејство, потребно је да усвојилац има биолошке првостепене потомке или усвојенике из потпуног усвојења, јер они заснивањем потпуног усвојења улазе у породицу усвојиоца и стичу статус рођеног детета²¹.

Ако ограничење или искључење није уговором о усвојењу предвиђено, усвојеник из непотпуног усвојења стиче наследно право према усвојиоцу и онда кад усвојилац има деце. Усвојеници не могу бити искључени, ни ограничени у наслеђивању, чак и кад би усвојиоцу после склапања усвојења било

²⁰ Проф. Младеновић када говори о ограничењу наследног права усвојеника наводи неке варијанте ограничења, нпр. усвојеник може да наследи само део покретних ствари или само део имовине коју је усвојилац стекао од тренутка заснивања усвојења. Детаљније о томе: М. Младеновић: Породично право у Југославији, Београд, 1988., стр. 434.

²¹ Види: чл. 176. ст. 1. Закона о браку и породичним односима Републике Србије.

рођено дете. Ни накнадно засновано потпуно усвојење са другим малолетницима не дира у већ стечено наследно право усвојеника из непотпуног усвојења²². Искључење или ограничење нема свог оправдања ако усвојилац нема своје деце или потомке те деце.

Кад се у улози усвојилаца појављују супружници, наследно право усвојеника може бити различито одређено према сваком од њих²³. Ако брачни пар (грађански родитељи), има деце могуће је да наследно право усвојеника из непотпуног усвојења према мушком адоптанту буде искључено, а према женском неограничено. Могућа је и следећа комбинација, неограничено наследно право према поочиму, а ограничено према помајци. Уговором о усвојењу може бити искључено наследно право усвојеника према мушком и према женском адоптанту. Наследно право усвојеника према поочиму може бити уговором о усвојењу искључено, а према помајци ограничено. Могућа је и супротна комбинација, да према поочиму буде ограничено, а према помајци искључено итд. Могућа је и таква ситуација да један од грађанских родитеља (било поочим, било помајка) има своје деце, а да други нема, услед чега може ограничење или искључење наследног права усвојеника из непотпуног усвојења бити предвиђено само према оном од грађанских родитеља који има деце. Сва ова решења, али и другачија, могу да нађу своје место у уговору о усвојењу и онда кад се на наслеђе позивају потомци усвојеника.

Наследна права усвојилаца. С обзиром на чињеницу да важећи наследно правни прописи Црне Горе прихватају начело узајамности у наслеђивању усвојоца и усвојеника, произилази да ако је наследно право усвојеника уговором о усвојењу искључено, усвојилац не може наслеђивати усвојеника и његове потомке.

Ако је наследно право усвојеника према заоставштини усвојоца ограничено уговором о усвојењу и наследно право усвојоца трпеће ограничења, тј. његово наследно право биће онакво какво је и у погледу обима и садржаја наследно право усвојеника. Ако се у улози усвојилаца појављују супружници и наследно право усвојеника према усвојоцима буде уговором о усвојењу различито одређено, у зависности од тога одређује се наследно право сваког усвојоца према усвојенику.

²² М. Младеновић, Породично право у Југославији, Београд, 1988., стр. 435.

²³ Види: чл. 176. ст. 2. Закона о браку и породичним односима Републике Србије.

Наследно правни положај усвојиоца из непотпуног усвојења са ужим дејством Закон о наслеђивању Србије из 1974. године не прецизира. Наиме, садржина чл. 20. поменутог Закона не даје одговор на питање да ли усвојилац постаје могући законски наследник усвојеника и у случају кад је уговором о усвојењу усвојенику право да наследи усвојиоца искључено. Тумачењем ове одредбе пре би се могло закључити да усвојилац увек добија могућност да наследи усвојеника, само ако су испуњена два напред поменута, кумулативно постављена услова. И док савезни Закон о наслеђивању искључује могућност стицања наследног права усвојиоца према усвојенику, са оваквом законском формулацијом Закон о наслеђивању Србије из 1974. године фаворизује оно лице у чијем интересу и за чије потребе није у крајњој линији није засновано усвојење. Стога сматрамо да је решење садржано у новом Закону о наслеђивању Србије прихватљивије, јер се уз постојање наследно правног реципроцитета на релацији усвојеник - усвојилац и уз испуњење законом предвиђених услова на страни усвојиоца постиже потребна равнотежа наследно правних интереса усвојиоца и усвојеника.

Како наше законодавство познаје, поред закона, као основ позивања на наслеђе и тестамент, усвојеник и његови потомци (из оба облика усвојења), могу постати тестаментални наследници усвојиоца или тестаментом добити одређену имовинску корист. Усвојилац, поред тога што је законски наследник усвојеника и његових потомака (код непотпуног усвојења само уз испуњење законских услова), може бити тестаментом постављен за универзалног сукцесора или му као сингуларном сукцесору, тестаментом може бити остављена одређена имовинска корист.

III Утицај престанка усвојења на наслеђивање грађанских сродника

Престанак усвојења доводи до гашења грађанско сродничког односа, и престанка права и дужности усвојеника према усвојиоцу, и усвојиоца према усвојенику и његовим потомцима. Право на наслеђивање (уколико оно није било искључено уговором о усвојењу) "одумире". Усвојилац није више потенцијални законски наследник усвојеника. Иако усвојилац и усвојеник губе једно према другом право законског наслеђивања, није искључена могућност тестаменталног наслеђивања.

Усвојеник и његови потомци не могу наследити усвојиоца ако је он уложио захтев за раскид усвојења, а после његове смрти се утврди да је захтев био оправдан. Иако законодавац о томе ништа не каже, сматрамо да је могућа и обрнута ситуација, да усвојеник уложи захтев за раскид усвојења и ако се после његове смрти, његов захтев оцени као оправдан, усвојилац губи наследно право према усвојенику.

Грађанско сродство, као једна од основних последица усвојења, престаје да буде чињеница од утицаја на могући круг законских наследника.

Наследно правни положај грађанских сродника различит је, зависно од облика усвојења (потпуног или непотпуног), које је било основа за креирање грађанско сродничких веза.

Закон о наслеђивању Србије из 1974. године и Закон о наслеђивању Црне Горе из 1975. године уређују само наследно правни положај адоптивних сродника из непотпуног усвојења. Међутим, те одредбе, по нашем мишљењу, су недовољно концизне и могу се различито тумачити од стране судова. Поред тога, поменути закони ниједном одредбом не уређују наследно правне последице потпуног усвојења, што се може сматрати пропустом законодаваца.

Закон о наслеђивању Србије из 1995. године даје нова решења која умногоме одступају од постојећих и то, како у погледу наследно правног положаја адоптивних сродника из потпуног усвојења, тако и наследно правног положаја усвојеника и усвојиоца из непотпуног усвојења. Сматрамо да она много више одговарају животној реалности и да воде ка већем степену правне сигурности.

PARENTES ADOPTIVES ET LA SUCCESSION EN DROIT DE R.F. DE YOUGOSLAVIE

Résumé

De pair avec la parenté de sang et de l'époux survécu, dans notre droit héritier, les parents adoptés entrent dans le cercle des héritiers légaux.

La position héritière juridique des parents civils est différente et ceci dépend de la forme de l'adoption (totale ou partielle) qui a été la base pour la création de parenté civile.

Les différences dans la position juridique héritière des parents adoptés sont remarquables même chez la même forme de l'adoption. En effet, l'adoption partielle avec la parenté restreinte crée une autre position juridique héritière à l'adopté et à l'adoptant par rapport à l'adoption partielle avec la portée plus large.

On a attiré dans ce travail l'attention à toutes les différences qui existent dans la position juridique héritière des parents civils à la Loi de l'héritage de la Serbie de l'année 1947 et de la même loi du Monténégro de 1975, mais aussi à la base des innovations qui ont trouvé leur place dans la Loi de l'héritage de la Serbie de 1995.